

SPIS RZECZY

Prolegomena

Przedmowa do wydania pierwszego	7
Życie i dzieło. Kronika	18

CARMINUM LIBRI QUATTUOR / PIEŚNI KSIĄG CZWORO

Carminum liber primus / Pieśni księga pierwsza

1. Maecenas atavis edite regibus	50
Mecenasie, co z dawnych ród swój wiesz królów	51
2. Iam satis terris nivis atque dirae	52
Już dosyć ziemi śniegów i niszczących	53
3. Sic te diva potens Cypri	54
Niechaj władczyni boska Cypru	55
4. Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni	58
Odchodzi sroga zima, Fawoni wiosnę zwiastuje	59
5. Quis multa gracilis te puer in rosa	58
Cóż to za chłopiec smukły i w róż wieńcu	59
6. Scriberis Vario fortis et hostium	60
To Wariusz, świetny zwycięzco, opisze	61
7. Laudabunt alii claram Rhodon aut Mytilenen	62
Niech inni sławią jasny Rodos lub Mitylenę	63
8. Lydia, dic, per omnis	64
Lidio, powiedz, na wszystkich	65
9. Vides ut alta stet nive candidum	64
Spójrz, jak wysokim obsypana śniegiem	65
10. Mercuri, facunde nepos Atlantis	66
Merkury, wnuku wymowny Atlasa	67
11. Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi	68
Nie pytaj, bo wiedzieć nie trzeba, jaki mnie, jaki tobie	69
12. Quem virum aut heroa lyra vel acri	68
Jakiego męża lub herosa lirą	69
13. Cum tu, Lydia, Telephi	72
Kiedy ty, Lidio, Telefa	73
14. O navis, referent in mare te novi	72
Okręćcie, oto nowe na morze cię niosą	73

15. Pastor cum traheret per freta navibus	74
Gdy pasterz wiarołomny na Idejskich statkach	75
16. O matre pulcra filia pulcrior	76
Córo piękniejsza od przepięknej matki	77
17. Velox amoenum saepe Lucretilem	78
Często na piękną górę Lukretyle	79
18. Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem	80
Najpierw posadź, Warusie, szcep świętej winorośli	81
19. Mater saeva Cupidinum	80
Sroga matka Kupidynów	81
20. Vile potabis modicis Sabinum	82
Lichego będziesz pił sabina z czarek	83
21. Dianam tenerae dicite virgines	82
Dianę śpiewajcie, rozkoszne dziewczęta	83
22. Integer vitae scelerisque purus	84
Człowiek uczciwy, winą nieskalany	85
23. Vitas inuleo me similis, Chloe	86
Stronisz przede mną, Chloe, podobna sarence	87
24. Quis desiderio sit pudor aut modus	86
Czy po osobie tak kochanej żalu	87
25. Parcius iunctas quatunt fenestras	88
Coraz to rzadziej w twoje okiennice	89
26. Musis amicus tristitiam et metus	88
Muz ulubieniec, smutki me i lęki	89
27. Natis in usum laetitiae scyphis	90
W służbie uciechy kowanym kielichem	91
28. Te maris et terrae numeroque carentis harenae	92
Ciebie, coś morza i lądy i piaski niepoliczone	93
29. Icci, beatis nunc Arabum invides	94
Ikcju, fortunnych Arabom zazdrościsz	95
30. O Venus regina Cnidi Paphique	94
O Wenus, Knidu i Pafos królowo	95
31. Quid dedicatum poscit Apollinem	94
Czego od święconego dzisiaj Apollina	95
32. Poscimus, si quid vacui sub umbra	96
Proszę, jeżeli w cienistej ustroni	97
33. Albi, ne doleas plus nimio memor	98
Albie, nie dręcz się aż tak bardzo, gdy wspominasz	99
34. Parcus deorum cultor et infrequens	98
Wyznawca bogów skąpy i niechętny	99

35. O diva, gratum quae regis Antium	100
O boska, która władasz pięknym Ancjum	101
36. Et ture et fidibus iuvat	102
I kadzidłę i dźwiękiem struny	103
37. Nunc est bibendum, nunc pede libero	104
Teraz pić trzeba, teraz stopą chętną	105
38. Persicos odi, puer, adparatus	106
Perskie potępiam, mój chłopcze, przepychy	107

Carminum liber alter / Pieśni księga druga

1. Motum ex Metello consule civicum	108
Wojnę domową od konsulatu Metella	109
2. Nullus argento color est avaris	110
Niczym blask srebra byłby ukrytego	111
3. Aequam memento rebus in arduis	112
Stateczny umysł zachowaj w niedoli	113
4. Ne sit ancillae tibi amor pudori	114
Niech cię nie zawstydza miłość do służebnej	115
5. Nondum subacta ferre iugum valet	114
Niedoświadczona jeszcze, nie potrafi	115
6. Septimi, Gadis aditure mecum et	116
Septymie, poszedłbyś ze mną do Gadów	117
7. O saepe mecum tempus in ultimum	118
O jakże często w najwyższej potrzebie	119
8. Ulla si iuris tibi peierati	120
Gdyby groziła tobie jakakolwiek	121
9. Non semper imbres nubibus hispidos	122
Nie zawsze chmury na jałowe pola	123
10. Rectius vives, Licini, neque altum	122
Lepiej uczynisz, Licyniuszu drogi	123
11. Quid bellicosus Cantaber et Scythes	124
Co wojowniczy Kantaber i Scyta	125
12. Nolis longa ferae bella Numantiae	126
Nie żądaj, abym wojny o dziką Numancję	127
13. Ille et nefasto te posuit die	128
Ktoś cię posadził w niefortunny dzień	129
14. Eheu, fugaces, Postume, Postume	130
Szybko, niestety, Postumie, Postumie	131
15. Iam pauca aratro iugera regiae	132
Niewiele oraczowi królewskie pałace	133

16. Otium divos rogat in patenti	134
O spokój błaga bogów na Egejskim	135
17. Cur me querelis exanimas tuis?	136
Czemu mnie trwożysz swoim narzekaniem?	137
18. Non ebur neque aureum	138
Ni kość słoniowa ani złoty	139
19. Bacchum in remotis carmina rupibus	140
Bakcha widziałem na dalekich skałach	141
20. Non usitata nec tenui ferar	142
Niezwykłym i nie lada piórem opatrzoney	143

Carminum liber tertius / Pieśni księga trzecia

1. Odi profanum volgus et arceo	144
Pogardzam tłumem i trzymam się z dała	145
2. Angustam amice pauperiem pati	146
Niech chłopiec służbą wojskową wzmocniony	147
3. Iustum et teneacem propositi virum	148
Męża prawego, stałego w poglądach	149
4. Descende caelo et dic age tibia	152
Zejdź do nas z nieba, królewska Kaliopie	153
5. Caelo tonantem credidimus Iovem	158
Wierzyliśmy, że Jowisz, co huczy na niebie	159
6. Delicta maiorum inmeritus lues	160
Tak długo będziesz cierpieć niewinnie za grzechy	161
7. Quid fles, Asterie, quem tibi candidi	164
Czemu płaczesz za tym, Asterio, którego	165
8. Martiis caelebs quid agam kalendis	166
W kalendy marca co czynię, bezzenny	167
9. Donec gratus eram tibi	168
Dopóki tyś mnie miłowała	169
10. Extremum Tanain si biberes, Lyce	170
Choćbyś się nawet, Liko, z krańców świata Donem	171
11. Mercuri – nam te docilis magistro	170
Merkury – bo ty byłeś mistrzem w śpiewie	171
12. Miserarum est neque amori dare ludum...	174
Cieężko nie móc się zabawiać grą miłosną...	175
13. O fons Bandusiae, splendor vitro	174
Zdroju Banduzji, nad kryształ jaśniejszy	175
14. Herculis ritu modo dictus, o plebs	176
Niczym Herkules powrócił do domu	177
15. Uxor pauperis Ibyci	176
Żono biednego Ibikusa	177

16. Inclusam Danaen turris aenea	178
Uwięzioną Danae więźcyca spiżowa	179
17. Aeli vetusto nobilis ab Lamo	180
Eliusz wnuke szlachetny Lamusa	181
18. Faune, Nympharum fugientum amator	182
Faunie, co gonisz pierzchające Nimfy	183
19. Quantum distet ab Inacho	182
Jak wielki dzieli od Inacha	183
20. Non vides, quanto moveas periclo	184
Nie widzisz, jak się narażasz, Pyrrusie	185
21. O nata mecum consule Manlio	186
Mój rówieśniku, za konsula Manlia	187
22. Montium custos nemorumque, virgo	188
Gór opiekunko i gajów, dziewico	189
23. Caelo supinas si tuleris manus	188
Gdy w górę wznosisz twe smagłe ramiona	189
24. Intactis opulentior	190
Chociażbyś nawet zasobniejszy	191
25. Quo me, Bacche, rapis tui	194
Dokąd mnie, Bakchu, porывasz	195
26. Vixi puellis nuper idoneus	194
Byłem niedawno dla dziewcząt przymilny	195
27. Inpios parrae recinentis omen	196
Złych ludzi wróżba posępna puszczyka	197
28. Festo quid potius die	200
Cóż czynić miałbym lepszego	201
29. Tyrrhena regum progenies, tibi	202
Tyrreńskich królów potomku, dla ciebie	203
30. Exegi monumentum aere perennius	206
Stawiłem pomnik ponad spiże trwalszy	207

Carminum liber quartus / Pieśni księga czwarta

1. Intermissa, Wenus, diu	208
Więc znowu chcesz, Wenero, wszczynać	209
2. Pindarum quisquis studet aemulari	210
Kto iść w zawody zamierza z Pindarem	211
3. Quem tu, Melpomene, semel	214
Na kogo, Melpomeno, spojrzysz	215
4. Qualem ministrum fulminis alitem	216
Jakiego gońca gromów skrzydlatego	217
5. Divis orte bonis, optume Romulae	220
Z dobrych bogów zrodzony, najlepszy strażniku	221

6. Dive, quem proles Niobaea magnae	222
Boże, którego mocy doświadczyło	223
7. Diffugere nives, redeunt iam gramina campis	224
Oto śniegi stopniały i wraca już trawa na pola	225
8. Donarem pateras grataque commodus	226
Chętnie bym ofiarował patery i wdzięczne	227
9. Ne forte credas interitura quae	228
Nie sądzisz chyba, że przeminą słowa	229
10. O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens	232
O ciągle jeszcze okrutny i silny darem Wenery	233
11. Est mihi nonum superantis annum	232
Mam więcej niż lat dziewięć liczącego	233
12. Iam veris comites, quae mare temperant	234
Już wiosny druhowie, co gładzą toń morza	235
13. Audivere, Lyce, di mea vota, di	236
Wysłuchały, Liko, mej kłątwy bogi, tak	237
14. Quae cura patrum quaeve Quiritium	238
Jakaż senatu troska i Kwirytów	239
15. Phoebus volentem proelia me loqui	242
Febus, gdy chciałem mówić o potyczkach	243

Carmen saeculare / Pieśń wieku

Phoebe silvarumque potens Diana	244
Febie i lasów można pani, Dianio	245

EPODON LIBER / KSIĘGA JAMBÓW

1. Ibis Liburnis inter alta navium	252
Na liburnijskich wpłyniesz, przyjacielu, nawach	253
2. Beatus ille qui procul negotiis	254
Szczęśliwy ten, kto z dala od pieniężnych trosk	255
3. Parentis olim siquis inopia manu	258
Jeżeli kiedyś kto bezbożną chciałby ręką	259
4. Lupis et agnis quanta sortito obtigit	258
Niezgoda, jaka dzieli wilki i jagnięta	259
5. „At o deorum quidquid in caelo regit	260
„Na bogów wszystkich, którzy rządzą całym niebem	261
6. Quid inmeritis hospites vexas, canis	264
Niewinnych czemu szarpiesz, psie, przechodniów	265
7. Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris	266
Ach dokąd, dokąd gnacie, niegodziwcy? czemu	267
8. Rogare longo putidam te saeculo	266
Masz czelność pytać, ty zgrzybiała długim wiekiem	267

9. Quando repostum Caecubum ad festas dapes	268
Ach, kiedyż łyk cekuba chowanego wiernie	269
10. Mala soluta navis exit alite	270
Pod marną wróżbą stateczek wypływa	271
11. Petti, nihil me sicut antea iuvat	272
Petiuszu, wcale mnie nie cieszy tak jak dawniej	273
12. Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?	272
Czegóż chcesz, babo, godna już tylko czarnych słoni?	273
13. Horrida tempestas caelum contraxit et imbres	274
Smężna pogoda niebo zasnęła, deszczem i śniegiem	275
14. Mollis inertia cur tantam diffuderit imis	276
Dłaczego miękki bezwład zapomnieniem błogim	277
15. Nox erat et caelo fulgebat Luna sereno	276
Noc była, Księżyc błyszczał na pogodnym niebie	277
16. Altera iam teritur bellis civilibus aetas	278
Drugie już pokolenie w wojnie domowej się męczy	279
17. Iam iam efficaci do manus scientiae	280
Już już poddaję kornie się skutecznej wiedzy	281

SERMONUM LIBRI DUO / SATYR KSIĘGI DWOJE

Sermonum liber prior / Satyr księga pierwsza

1. Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem	288
Czemu to, Mecenasie, nikt się własnym losem	289
2. Ambubaiarum collegia, pharmacopolae	294
Fletnistek rzesze, rozmaite konowały	295
3. Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos	300
Wszyscy śpiewacy tę mają wadę, że nigdy	301
4. Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poetae	308
Eupolis i Kratynus i Arystofanes	309
5. Egressum magna me accepit Aricia Roma	314
Rzym opuściwszy wielki, bawiłem w Arycji	315
6. Non quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos	320
Chociaż nikt, Mecenasie, z Lidów, co w etruskiej	321
7. Proscripti Regis Rupili pus atque venenum	326
Jak za paskudne jady Króla Rupiliusza	327
8. Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum	328
Kiedyś byłem pniem figi, niepotrzebnym drewnem	329
9. Ibam forte via sacra, sicut meus est mos	330
Raz szedłem drogą Świętą, jak to mam w zwyczaju	331
10. Nempe incomposito dixi pede currere versus	334
Tak, rzekłem, że niezgrabną biegną stopą wiersze	335

Sermonum liber alter / Satyr księga druga

1. „Sunt quibus in satura videar nimis acer et ultra 340
„Są, którym się w satyrach nazbyt ostry zdaję 341
2. Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parvo 344
Co za cnota, jak wielka, najmiłsi, żyć skromnie 345
3. „Sic raro scribis, ut toto non quater anno 350
„Tak rzadko piszesz, że przez rok cały i czterech 351
4. „Unde et quo Catius?” „Non est mihi tempus, aventi 366
„Skąd i dokąd, Katuszu?” „Czasu nie mam, pragnę 367
5. „Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata petenti 370
„I na to, Tyrezjaszu, prócz tego, coś rzekł już 371
6. Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus 376
Tego pragnąłem: skrawek ziemi nie tak wielki 377
7. „Iamdudum ausculto et cupiens tibi dicere servus 382
„Od dawna słucham, coś ci rzec pragnę, lecz sługą 383
8. „Ut Nasidieni iuvit te cena beati? 386
„Jak Nazydiena uczta wypadła szczęsnego? 387

EPISTULARUM LIBRI DUO / LISTÓW KSIĘGI DWOJE

Epistularum liber prior / Listów księga pierwsza

1. Prima dicte mihi, summa dicende Camena 396
Tak pierwszą, jak ostatnią sławiony Kameną 397
2. Troiani belli scriptorem, Maxime Lolli 402
Trojańskiej wojny piewczę, Maksymie Loliuszu 403
3. Iuli Flore, quibus terrarum militet oris 404
Juliuszu Florze, w jakiej walczy świata stronie 405
4. Albi, nostrorum sermonum candide iudex 406
Albiuszu, gawęd naszych sędzio sprawiedliwy 407
5. Si potes Archiacis conviva recumbere lectis 408
Na Archijackich jeśli możesz spocząć łóżach 409
6. Nil admirari prope res est una, Numici 410
Niczego nie podziwiać rzecz to, Numicjusz 411
7. Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum 412
Obiecałem ci, że zabawię pięć dni na wsi 413
8. Celso gaudere et bene rem gerere Albinovano 418
By Celsus Albinowan, towarzyszy i pisarz 419
9. Septimius, Claudi, nimirum intellegit unus 418
Septymiusz, Klaudiu, jeden pojmuje zapewne 419
10. Urbis amatorem Fuscum salvere iubemus 420
Fuskusa miłośnika miasta pozdrawiamy 421

11. Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos	422
Jakże tam Chios, słynna Lesbos, Bulacjuszu	423
12. Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci	424
Plonami z sycylijskich dóbr Agryppy, Ikcju	425
13. Ut proficiscentem docui te saepe diuque	424
Jak często ci mówiłem, gdyś wyruszał w drogę	425
14. Vilice silvarum et mihi me reddentis agelli	426
Rządco lasów i tak mi drogiego poletka	427
15. Quae sit hiems Veliae, quod caelum, Vala, Salerni	428
Jaka jest zima w Welii i klimat w Salernum	429
16. Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti	430
Byś nie pytał, najdroższy Kwinkcju, czy ma rola	431
17. Quamvis, Scaeva, satis per te tibi consulis et scis	434
Chociaż sam sobie, Scewo, dajesz radę i wiesz	435
18. Si bene te novi, metues, liberrime Lolli	438
Jeżeli znam cię dobrze, mój szczyry Loliuszu	439
19. Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino	442
Jak rzekł, uczony Mecenasio, Kratyn stary	443
20. Vortumnum Ianumque, liber, spectare videris	446
Zdasz się wyglądać, książko, Wortumna i Jana	447
Epistularum liber alter / Listów księga druga	
1. Cum tot sustineas et tanta negotia solus	448
Gdy tyle trosk sam jeden dźwigasz, trudów tyle	449
2. Flore, bono clarioque fidelis amice Neroni	460
Florusie, wierny druhu zacnego Nerona	461
De arte poetica / Sztuka poetycka	
Humano capiti cervicem pictor equinam	472
Z ludzką głową kark koński gdyby zechciał malarz	473
Objaśnienia	497